

Universitätsbibliothek Paderborn

Decisiones Practicæ Casuum Conscientiæ Selectorum In Praxi, Et Foro Interno Quotidie Occurrentium, Omnibusque, Præsertim Ecclesiasticis, Qui Sui, Et Aliorum Curam Gerunt, Perutilium, Resolutorum

Pars Altera Decisionum Practicarum Casuum Conscientiæ Selectorum In
Praxi, Et Foro Interno Quotidie Occurrentium, Omnibusque, Præsertim
Ecclesiasticis, Qui Sui, Et Aliorum Curam Gerunt, Perutilium, Resolutorum

Leonardelli, Bonaventura

Augustæ Vindelicorum ; Græcii, 1739

Q. 1. An Judex possit eum ad mortem condemnare, qui per testes, &
allegata probatur quidem reus, sed ipse Judex privatim certò scit esse
innocentem?

urn:nbn:de:hbz:466:1-41144

stitueret, ipsa quoque filia tunc simul cum aliis Creditoribus etiam concurrat, & potiore locum obtineat ob sanguinis conjunctionem, ut notant Salas *tr. de usur. c. 42. n. 13. Navar. c. 17. n. 269. Sà V. usur. n. 6.* & alii: ergò poterit dotem acceptare, & in conscientia retinere: imò si dos jam tradita sit

marito, cum ad generum transeat titulo oneroso, si gener conscius non fuit, alienationem in fraudem fuisse Creditorum, non datur actio adversus eum, esto socer in fraudem Creditorum dotem constituerit, ut habetur *l. ult. §. si à socio ff. quæ in fraudem Creditor.*

CASUS XXI.

De Judice innocentem condemnante ex testimonio falsorum testium.

FABRICIUS cum æmulum, & hostem suum Therentium è medio jam diu sublatum vellet, arrepta occasione patrati nuper ab ignota manu homicidii, eum ad Judicem defert tanquam commissi homicidii reum, productis 4. testibus à se subornatis, & ad testandum pecuniâ corruptis, qui proin juratò testantur, homicidium à Therentio commissum fuisse. Judex ergò, cum allegata, & probata Therentium homicidii reum ostenderent, eum morti adjudicat, licet privatâ scientiâ certò sciret, fore innocentem.

QUÆR. I. An Judex possit eum ad mortem condemnare, qui per testes, & allegata probatur quidem reus, sed ipse privatim certò scit esse innocentem?

QUÆP. II. An Judex teneatur ad restitutionem heredibus Rei faciendam, si eum, postquam præter juris ordinem crimen extorsit, ad mortem condemnet?

QUÆR. III. An, & quando testis ratione falsi testimonii ad restitutionem teneatur; vel si citatus comparere, ac testari recuset?

126 AD I. Q. convenit inter ubi agitur de pœna mortis;
DD. in causis criminalibus, teneri Judicem omnes vias,
&

& rationes inire, quibus possit reum liberare, cujusmodi sunt, impedire accusationem, si potest, iudicium in aliud tempus differre, sæpe, & per intervalla examinare testes, an sint sibi constantes, an nihil variant; reo modum suggerere respondendi, vel fugiendi dissimulatâ carceris custodiâ, si comode, & sine scandalo fieri potest; causam alteri delegare, & partes innocentis defendendas in se suscipere, vel si est Judex inferior causam remittere ad superiorem, & Rei innocentiam testificari, si putet hac ratione eum liberari posse, ut indicat S. Th. q. 67. a. 2. ad 3.

Quæ industriæ si adhibeantur, rarissimè, uti notat Lugo, continget, ut non sit locus liberationi. Sed difficultas, & controversa est, an, si his modis nequeat Judex eum liberare, & pars adversa urgeat condemnationem, eum possit condemnare? ubi AA. in diversas abeunt sententias.

127 Sat multum S. Th. q. 67. a. 2. & Thomistis, compluribus Theologis, ac Jurisperitis cum Covar. l. 1. variar. cap. 1. n. 6. affirmant. Moventur 1. Quia Judex non iudicat ut persona privata, ut ait S. Th. sed ut persona publica: ergò non debet sequi privatam, sed publicam scientiam; scientia autem, seu notitia publica est illa, quæ habetur per allegata, & probata. 2. ex Deutr. 17. ubi dicitur: *In ore duc-*
R. P. Leonardelli Soc. Jesu.

rum, vel trium testium peribit, qui interficietur. & Matth. 18. in ore duorum, vel trium testium stabit omne verbum. 3. ex cap. Pastoralis, §. quia verò de offic. & potestat. Judic. de legat. ubi Pontifex Innocent. III. ita ait: Attendentes, quòd non cognitio, sed executio tantum demandatur eidem, respondemus, quòd cum Ordinarius teneatur obsequi Delegato, etsi sciat sententiam illam injustam, exequi nihilominus tenetur eandem.

4. Deus non minus habet dominium in vitam hominum, quàm Respubl. in bona fortunæ: ergò sicut Respublica ob bonum publicum potest Judicibus dare potestatem privandi subditos bonis fortunæ, si legitimè convincantur, quamvis privatim sciat esse innocentes; ita & Deus occidendi innocentem legitimè convictum; quia utramque facultatem suadet, & exigit bonum publicum, & ut servetur iudiciorum ordo, & aliàs aperiretur via Judicibus palliandi suos affectus, fraude, & iniquitates, utpòte qui pecuniâ corrupti, aliove ex titulo facilè nocentes liberare possent sub prætextu privatæ notitiæ, quam de iis se habere fingerent.

Conf. Deus concessit Judicibus potestatem occidendi innocentem publicè accusatum, & convictum, quem non sciunt privatâ scientiâ esse innocentem: ergò etiam quem privatim sciunt esse innocentem, cum utrumque videatur exigere publi-

S

publica necessitas. 5. Quando Judex privatim scit accusatum esse reum, & nocentem, non potest eum condemnare, nisi publicè probetur nocens: ergò e contra, quando privatim scit esse innocentem, si tamen publicè probetur nocens, nequit eum absolvere. 6. Est absurdum, imò contra rationem plus deferre uni, quàm duobus, vel pluribus testibus; hoc autem fieret in contraria sententia: ergò,

128 Nihilominus non licere Judici in eo casu condemnare ad mortem innocentem, docent Adrianus *quodlib. 6. a. 3.* Panormitan. in *citt. cap. Pastoralis, 28.* Petr. Navar. *cap. 3. n. 161.* Angel. *V. judicare n. 7.* Eman. Sà *V. Judex. Less. l. 2. cap. 29. dub. 10.* Bonac. *D. 10. q. 2. p. 2.* Laym. *l. 3. tr. 6. cap. 2. n. 8.* Lugo *D. 37. S. 4.* Coninch. Malder. Haunold. Ills. aliique RR. plures. Prob. 1. Ex una parte solus Deus habet jus, & dominium in vitam, & membra hominum, cum nullus sit Dominus suæ, vel alterius vitæ: ex altera parte non constat, quòd talem potestatem Judicibus concesserit, sed potius contrarium constat ex illo Exod. 23. ubi Deus dissertè prohibet: *Infantem, & justum non occides*; quæ prohibitio, cum sit universalis, & absoluta, debet universaliter, & absolute accipi sine limitatione, quamdiu potest, prout hinc potest, ac debet: Unde malè præceptum hoc intelligis de eo, qui etiam pub-

licè infans est, & justus, hoc ipso, quòd universaliter, & absolute loquatur, & etiam ille, qui solum per falsas delationes, & criminationes nocens probatur, simpliciter innocens sit, & censeatur, alioquin Susanna fuisset dicenda fons, & iniqua, quam tamen omnes, ipsaque Scriptura infantem, & innocentem vocat.

Prob. 2. occidere per se, & directè innocentem auctoritate præcisè humana, est per se, & intrinsicè malum, nec est penes Rempubl. dominium altum vitæ, & membrorum, sicut aliorum bonorum fortunæ: ergò non potest esse in Judice potestas damnandi ad mortem eum, quem certò scit esse innocentem; quòd enim intrinsicè malum est, per se nunquam licet, nec Respubl. potestatem habet in vitam innocentis, cum hæc soli Deo sit subjecta, & per consequens neque alijs dare potest; nec dare vult; nam verum quidem est, quòd Respubl. & quævis Communitas velit, Judicem in publicis judiciis procedere secundum publicas allegationes, sed ex præsumptione, quòd eæ veræ sint; si autem contrarium Judici manifestum est, non potest esse locus præsumptioni, quòd Conf. ex Less. l. c. nam ratio naturalis ideo dictat, Judicem debere sequi notitiam publicam per allegata, & probata acceptam, ne facile aberret & discedat à veritate, & justitia in judicando; hæc enim ratio

ratio est illius legis, & obligationis: ergò quando ei est omninò evidens, judicium fore injustum, si sequatur allegata, & probata, non debet, nec potest ex illis judicare; nulla enim lex servari debet, quando ex ejus observatione sequeretur id, quod est intentioni, & fini legis contrarium. Accedit, quòd ex tali licentia sequerentur maxima, & plurima mala, iniquæ cedes & oppressiones innocentium, tum propter iniquitatem Judicum, tum aliorum malevolorum, qui possent publicè conspirare in neces innocentium, imò integrum Monasterium accusare, & testibus iniquis convincere de proditione, & perditione Reipubl. de Idololatria, Magia, & aliis gravissimis criminibus, contra quos proin posset Judex, imò deberet judicialiter procedere, & viros innocentissimos flammis tradere, aut aliis gravissimis pœnis plectere, licèt ei certò, & evidenter constaret de illorum innocentia; quis autem, inquit Less, non horreat hoc dicere?

Prob. 3. Non minùs est intrinsecè mala directà cedes innocentis, quàm copula carnalis extra legitimum conjugium: ergò sicut nemo potest licitè cognoscere, quam certò scit esse non suam, quantumvis probetur per testes esse sua uxor; nec potest Judex sciens privatim impedimentum dirimens, licèt per acta publica nullum intercedere probetur, sententiam ferre pro

valore matrimonii: ita nec licebit occidere innocentem, quantumvis probetur nocens per falsa, & apparentia testimonia; cum non minùs per se repugnet rationi sine legitima facultate directè occidere innocentem, quàm extra legitimum thorum generare, adeòque si hoc nihilominus est intrinsecè malum, & nunquam licet, nec illud licebit unquam. Sed

Dices, fornicatio semper est intrinsecè mala, ut nunquam à Deo permitti possit; occisio verò innocentis non est ita intrinsecè mala, quin à Deo permitti possit, aut imperari.

R. dist. a. fornicatio formaliter sumpta pro copula habita absque speciali Dei facultate est ita intrinsecè mala, c. a. sed hoc modo sumpta etiam occisio innocentis est intrinsecè mala. Fornicatio materialiter, & impropriè sumpta pro copula habita extra legitimum conjugium est ita intrinsecè mala, ut nunquam permitti aut imperari possit, sicut permitti, aut imperari potest occisio innocentis, n. a. & c. Nam Deus ut absolutus omnium Dominus non ita rerum exigentis, & legibus communis providentiæ adstringitur, ut justis de causis aliquando circumstantias mutare, & aliter disponere non possit; atque adeò sicut absolute potest jus uni dare occidendi alterum innocentem, ita possit alteri dare.

dare jus generandi extra legitimū, & stabile conjugium, quod absolute facere posse, & in Abrahamo fecisse, docet etiam S. Th. 1. 2. q. 100. a. 8. ad 3. & 2. 2. q. 154. a. 2. ad 2.

Et hæc posterior sententia, saltem spectata ratione, est utique verior, ac probabilior: Unde ad opposita argumenta.

R. ad 1. ex illa S. Th. ratione tantum sequi, quod Judex, quando judicat, debeat judicare secundum notitiam publicè hauritam; non autem quod debeat judicare, & ferre sententiam contra innocentem, quem acta publica nocentem probant, sed ipse privatâ scientiâ scit esse innocentem, & scientiam publicam nihil aliud esse, quàm iniquum errorem, & calumniam; sed tunc potest, imò debet abstinere à sententia ferenda, prout id fieri debet in causa matrimonii; aliàs etiam Judex Ecclesiasticus ferre posset sententiam pro valore matrimonii, quando certò scit privatim adesse impedimentum dirimens, quia debet judicare secundum notitiam publicam, & impedimentum scit tanquam persona privata, & non tanquam Judex, & persona publica, sicut tu dicis de Judice sæculari. Demum S. Th. l. c. ait, Judicem contra leges divinas, & humanas nullas probationes admittere debere: atqui lex divina prohibet directam innocen-

tis occisionem, ut patet ex dictis. ergò.

R. ad 2. cum Lug. ibi præcipi, ne quis sine duorum saltem testimonio damnetur, atque adeò non sufficere unum testem, sed requiri ad minimum duos, ut quis possit interfici; non verò ibi præcipi, ut quancumque adsunt duo testes possit quis occidi, etiam si Judici constet, illos calumniari, & reum esse innocentem, adeoque textum illum solùm declarare velle, quid regulariter fieri possit, quando nempe Judex non novit contrarium.

R. ad 3. cum eodem Lug. ibi sermonem esse non de pœna mortis, sed de pœna Ecclesiastica, quam ob justissimam causam servandæ debitæ subordinationis, potest Pontifex velle executioni mandari ab Ordinario, quando hic non potest efficere apud Delegatum, ut ab eo onere liberetur. Demum ut notat Less. Pontifex ibi loquitur de eo, qui merus est executor, & nullam habet causæ cognitionem, hic enim tenetur exequi sententiam Delegati, quam scit esse injustam, id est, contra jus litigatoris; quia cum litigator non appellet, videtur cedere jure suo, vel agnoscere crimen; si enim putet sibi injuriam fieri per sententiam Delegati, debet ab eo appellare ad Papam.

R. ad

R. ad 4. n. c. & suppositum, quod Respublica det Judicibus, aut dare ordinariè possit facultatem ejusmodi dominia transferendi, cum id necessarium non sit ad bonum publicum, utpote quod aliis viis, & mediis obtineri potest, & ex ea licentia æqualia, vel majora mala sequerentur. Nec satis credibile est, Respublicam velle bonorum temporalium dominium ab innocente in alium transferri, quando sententia Judicis falsa præsumptione nititur, & Judici certò constat de innocentia accusati, præsertim cum ejusmodi spoliatio bonorum plerumque cum gravis infamiae nota conjuncta sit, & Respublica nullum habeat dominium in famam, & honorem subditorum.

Deinde quamvis Respublica concederet talem facultatem circa bona fortunæ, constat tamen Deum ejusmodi potestatem circa vitam innocentium non concessisse; tum quia universaliter prohibet infantis occisionem, ut dictum est supra; tum quia Deus salva communis providentiæ lege & jure naturali, in quo rarissimè immutat objectum, propter qualecunque periculum boni publici ex malitia Judicum per accidens lædendi non potest ordinariam facultatem in vitam innocentium concedere Judicibus, illà gravius, turpius, ac frequentius fortassis abusuris.

Ad rationem additam patet responsio ex supra dictis; majus enim esset periculum in Republica ex ca-

lumniis, & iniquitate falforum testium, qui innocentes accusarent, quàm ex Judice, qui nollet condemnare taliter nocentem, meliusque est, teste Less, decem nocentes absolvi, quàm unum innocentem damnari, & occidi.

Ad Conf. R. n. c. cum addita ratione, nam cur Deus in tali casu per accidens Judici faciat potestatem condemnandi innocentem, non est solùm bonum publicum, sed insuper invincibilis ignorantia, quam de illius innocentia habet; sic miles non peccat formaliter, si amore patriæ occidat hominem, quem invincibiliter putat esse hostem, aut proditorem patriæ, num propterea non peccabit, si certò sciat esse concivem, vel amicum, esto alii publicè dicant esse inimicum? Dein retorqueo argumentum; Deus in causa matrimonii fecit Judici potestatem copulandi eos, quòs post publica acta, & probationes auditas invincibiliter Judicat nullo impedimento dirimentelaborare: ergò etiam fecit potestatem conjungendi eos, quos privata scientià certò novit esse aliquo impedimento dirimente irritos.

R. ad 5. c. totum; non enim hïc asseritur, Judicem posse per sententiam positivè innocentem absolvere, quando publicè probatur nocens, sed non posse duntaxat condemnare, quando certò

constat de ejus innocentia; potest enim interim detinere in carcere, donec opportunitatem nanciscatur eum dimittendi, vel ad Superiorem remittere &c. Dein cur ex noticia privata nequeat eum condemnare, ratio est, quia id, quod solus Judex scit, censetur adhuc occultum in judiciis humanis, & reus, quamdiu crimen non est probatum, jus habet se defendendi; ipsaque jura magis prona sunt ad absolvendum, quam ad condemnandum, adeoque licet nequeat uti privata scientia contra, potest tamen uti pro, & in favorem accusati, præsertim ubi voluntas Reipubl. prudenter prælumi potest, prout hîc potest, & de Dei voluntate satis constat.

R. Ad 6. Dist. maj. si cætera sint paria, C.M. si sint imparia, prout hîc sunt, n.M. & sub eadem dist. min. & c. nam neque absurdum est, neque contra rationem credere magis sibi habenti certitudinem, vel evidentiam de rei veritate, quam mille testibus, quorum testimonium certò constat esse falsum. Dein non asserimus hîc Judicem vi suæ privatæ scientiæ posse accusatum per sententiam absolvere, sed posse, ac debere positivè non condemnare uti paulò antè insinuatum est!

129 Ad 2. Q. Noto cum Less. cit. & Gomez cap. 13. n. 4. & cap. 12. n. 6. multis modis posse à Judice

crimen per injuriam extorqueri. Primò, si Judex tormentis, vel propinquo metu tormentorum elicit Confessionem tunc, quando non aderant indicia idonea ad torquendum. Nec refert, si confessio postridie ratificetur; quia hæc ratificatio est ex causa injuriosa, ac proinde est nulla, *L. non dubium, §. C. de legib. & L. penult. ff. de question. & si reus sciret confessionem per mendacium, & dolum Judicis fuisse extortam, eam retractaret.*

Secundò, si aderant quidem indicia ad torturam, sed persona ratione dignitatis, vel ætatis non poterat torqueri; quia tunc extorquet crimen occultum per injuriam, ut notat Gomez l.c.

Tertiò, si Judex à se ipso inquisitionem inchoet nulla præcedente infamia, aut denuntiatione juridica, quæ viam inquisitioni aperiat: quia Judex nequit contra aliquem instituere inquisitionem specialem tendentem ad punitionem criminum, si nulla præcedat infamia auctoris, ut tenet communis DD. & colligitur ex *C. Inquisitionis, §. tert. de accusation. & ex cap. qualiter, 2. eod. tit.*

Quartò, si dolo induxit ad confitendum, v. g. per mendacia, & promissionem impunitatis; paria enim sunt, confessionem esse factam dolo, & metu, cum utraque